

**Documents de la Fundació
Francesc Ferrer i Guàrdia**

Col·lecció coordinada per
Gemma Martín i Jordi Serrano

Barcelona, 1994

Imprimeix: Ed. Gráficas Rey, S.L.

Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Il·lustre Col·legi de Periodistes de Barcelona

“ACTE EN RECORD DE FEDERICA MONTSENY”

Ponents,

Sra. Antonina Rodrigo, Escriptora.

Sr. Joan-Francesc Pont, President de la Fundació Ferrer Guàrdia

Sra. Carmen Alcalde, Escriptora.

Moderador,

Sr. Mateu Seguí, Diputat Junta de Govern.

Tindrà lloc el proper dia **9 de febrer de 1994**,
a les 20 hores, al Saló d'Actes
de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona
Carrer Mallorca, 283 - Barcelona.

Presentació

El divendres 15 de gener de 1994 morí a Tolouse la llegendària militant de la CNT Federica Montseny. Els membres de l'equip directiu de la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia vam tenir el privilegi de poder conversar amb ella, ara farà uns quatre anys. En el transcurs de la conversa li vam proposar ser membre del Comitè d'Honor de la Fundació, i ho acceptà. En una posterior conversa telefònica ens va fer una reflexió sobre el significat de Ferrer i Guàrdia per a l'esquerra a Catalunya i Espanya:

“... volien destruir l'Escola Moderna, i no van parar fins a destruir l'Escola Moderna i el seu fundador. L'Escola Moderna havia reunit entorn d'ella tot una joventut d'educadors d'idees avançades. La meva tia, la germana del meu pare havia estat professora de l'Escola Moderna. Van aconseguir acabar amb l'Escola Moderna, aquesta és la trista veritat. Però és molt *alentador*, molt consolador, veure que avui es recorda, veure que avui s'evoca la seva figura i la seva obra i que no s'ha perdut res del que ell va sembrar.”

(Conversa telefònica, 13 d'octubre de 1989)

Federica Montseny fou una de les grans dirigents del moviment obrer català i, segurament, un dels seus mites més interessants. En moments en què els mitjans de comunicació sembla que ens retornin a temps passats, volem fer pública la nostra opinió.

Sense les lluites del moviment obrer, avui els nens encara treballarien a les fàbriques del nostre país. Sense les organitzacions obreres i els seus dirigents, que han

patit de forma especialment dura els avatars polítics, encara ens trobaríem en els albors de la prehistòria.

Federica Montseny representa un exemple clar del que són els “precursors”. Van per davant de l'evolució de la humanitat, i això els reporta grans sacrificis i renúncies. Ser la primera dona ministre en un govern al món occidental diu molt de la seva entrega i del seu heroisme. Els moviments d'alliberament de la dona sempre seran deutors de la seva tasca.

Tota una generació se'n va, poc a poc, de la mà de la nostra membre del Comitè d'Honor. Una generació que, amb altruisme, amb generositat i amb utopia va saber lluitar aferrissadament per la llibertat i la justícia social. És una generació que ha patit en la seva vida tots els mals que no voldríem que patís mai ningú més. Però és una actitud que no és endevades. Molts anys després som bastants els que pensem que sense aquest compromís, avui no gaudiríem de llibertat i democràcia.

Estem segurs que amb aquest esperit de revolta, que l'ha acompanyat tota la seva vida, Federica Montseny estava orgullosa que gent com nosaltres continuem la tasca de lluita per la millora de la humanitat, com descriu al discurs que ara publiquem el President de la Fundació, Joan-Francesc Pont.

En una entrevista per la televisió, expressava el desig que el seu combat servís de pauta de conducta per les noves generacions. Nosaltres ens sentim cridats pel seu testimoniatge, ens considerem hereus de la seva tradició i, il·luminats per la seva trajectòria, continuadors de la seva tasca pel progrés de la humanitat.

Jordi Serrano i Blanquer

A Federica Montseny

Companyes i Companys,

Permeteu-me expressar en primer lloc la meva satisfacció però al mateix temps la meva tristor pel fet que aquest homenatge a Federica Montseny es realitzi a casa meva, a la casa dels advocats. Alegria per la sensibilitat del Col·legi demostrada envers d'una personalitat com la que acabem de perdre, tristor perquè la Federica Montseny no ha rebut en el moment de la seva mort el reconeixement públic, l'acompanyament en el seu darrer viatge, que veritablement mereixia.

Vull adreçar-me a tu, Federica, que estàs viva en la nostra memòria, i que ho estaràs sempre, perquè el teu record serà etern. Vull adreçar-me a tu, Federica, per demanar-te disculpes, en nom de tot un poble, pel fet que el dia del teu traspàs tots els homes i dones de bona voluntat, no haguéssim sortit als carrers onejant banderes rojes i negres, els teus colors, Federica, que per una estona haurien estat els nostres colors, els colors de tots els que sentim que el nostre cor està efectivament a l'esquerra.

“Els seus no han estat capaços fins ara d'organitzar un acte d'homenatge com cal a la seva mítica militant. A Barcelona, els Col·legis de Periodistes i d'Advocats van omplir el buit el 9 de febrer de 1994. Pocs dies després, a la Biblioteca Nacional de Madrid, ho feien les dones ministres de l'actual govern. Les meves paraules a l'acte barceloní volgueren ser només una provocació per a tractar d'esborrar les divisions entre els seus i els nostres i per a mantenir viu el record d'una militant per la humanitat.”

J.F.P.

*Amb la Federica Montseny, a casa seva, Jordi Serrano i Joan-Francesc Pont, el 27 de juny de 1989.
(Foto: Gemma Martín)*

Saps, Federica, per què no han donat el teu nom a un carrer o per què no has rebut en els darrers anys de democràcia restaurada honors i reconeixements o per què el teu mite s'ha mantingut amagat i desconegut per tanta gent? Ho saps, ben segur que ho saps, perquè mai has format part d'una església, perquè mai un Papa o un Secretari General omnipotent ha pogut col·locar-te en un altar d'interessada veneració. I tu, Federica, t'has mantingut fidel als teus ideals, ni Déu, ni amo, i, en contrapartida, has hagut de patir la solitud de la teva vivenda, de la teva casa, de la teva llar de Toulouse tants dies, tantes setmanes, tants mesos.

Ara fa quatre anys que et vam visitar l'equip de Direcció de la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia a casa

teva a Toulouse i, ja cega, malgrat tot, ens vas atendre amb la teva cordialitat, amb les teves ganes de xerrar, amb els teus desitjos de tenir notícies del teu país. Vam sortir de casa teva emocionats però també pensant quina mena de país és el nostre que pot tenir tan oblidats alguns del personatges clau de la seva història.

El món va admirar el teu coratge, Federica, quan en plena guerra vas acceptar ser ministre del govern de la República. Tot estava en contra de què allò succeís, la teva condició de dona, mai cap altra dona havia ocupat una cartera ministerial, la teva condició d'anarquista, els teus, estaven majoritàriament en contra de comprometre's amb el govern, amb qualsevol govern. Però vas donar un pas endavant i vas acceptar seure al Consell de Ministres i ocupar amb dignitat el càrrec amb vocació de servei, en defensa de la pau, i al mateix temps, en defensa de la revolució.

Després el teu gest i el dels teus companys ha generat milers i milers de fulls de discussió sobre el sentit de la participació dels llibertaris en el govern, però, no són importants. El que és veritablement important és el teu gest en aquell moment, un gest de compromís amb tots aquells que malgrat la situació de desconcert i de desordre que vivia el país apostaven per la defensa del progrés, de l'educació del poble, de l'emancipació dels homes i de les dones i aquesta era per a tu una aposta clara, definitiva, vital, vocacional que en aquell moment requeria, al teu entendre, participar en el govern, i vas fer-ho sense por.

En aquella decisió, Federica, vas tenir el parer contrari del teu pare Joan Montseny, **Federico Urales**. És important en la teva vida, Federica, la influència del teu pare i de la teva mare Teresa Mañé, **Soledad Gustavo**, els dos, personatges, també emblemàtics del moviment confederal. Vas haver de veure morir a la teva mare i després al teu pare en el dur exili francès. Vas haver de fer la cerimònia civil de comiat del teu pare pràcticament en la clandestinitat per no cridar l'atenció, dius en les teves “Memòries”, del capellà, precisament perquè era una cerimònia sense capellà. Ens uneix a tu, Federica, aquesta defensa radical de la laïcitat, de l'humanisme com a eix filosòfic de construcció d'un món alliberat de l'esclavatge dels fonamentalismes.

Et veig, Federica, en els darrers temps de la guerra a Madrid, en el darrer dia abans de la caiguda de Barcelona, a casa teva guardant els teus llibres i tancant amb clau la casa a la qual esperaves tornar de seguida. Et veig combatent fins el darrer moment incrèdula de la derrota i et veig creuant la frontera francesa, patint per les condicions dels teus companys d'exili, morint a centenars, sota el fred i la pluja als terribles camps de concentració de les platjes del Rosselló.

Et veig, Federica, antidogmàtica en un moment en què l'esquerra no podia sortir del seu dogmatisme, et veig defensant el dret a la vida i la vida del dret quan propugnes l'extensió dels beneficis de la normativa catalana sobre l'interrupció de l'embaràs a tot l'Estat o quan en els dies tèrbols de l'ocupació alemanya de França et

defenses davant els tribunals amb valentia, reivindicant el teu dret a no ser extraditada. Et veig Federica, anti-dogmàtica i humanista, defensant aquell advocat de París col.laboracionista que un dia t'havia protegit. Contrasta la teva decisió amb la de tants estalinistes de tota mena que han estat capaços d'oblidar els més elementals sentiments humans alienats per una embogida concepció de la seva militància política.

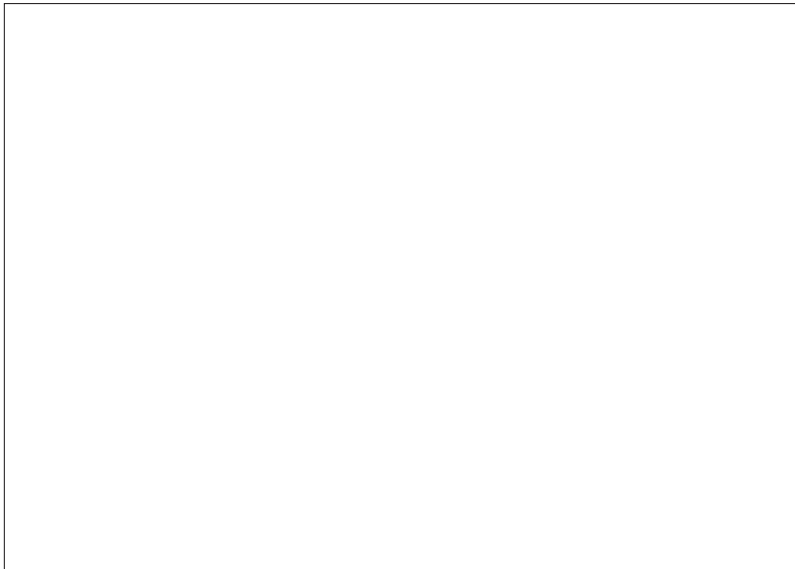
I tot això Federica, avui a finals de segle, ens fa sentir molt a prop teu. El nostre combat per la llibertat i per l'emancipació és el teu combat, la teva forma d'entendre'l en els seus grans principis, Federica, és la filosofia inspiradora de la nostra lluita, perquè, precisament, el teu pensament, el teu exercici constant del lliure pensament, es una lliçó per tots nosaltres.

Et veig també Federica, com la líder culta i educada d'un moviment obrer que aspira a difondre els valors de la cultura, a permetre l'accés de tots al patrimoni universal de la cultura, d'un moviment obrer guiat per un desig immens de fraternitat, de solidaritat universal.

És el teu compromís Federica el que et porta a una vida de tragèdia i de dificultat, així com a l'allunyament del teu país. Finalment recuperades les llibertats, preferiries, com tants companys d'exili, tants anys oblidats a terres franceses, romandre on tenies els teus amics i els teus familiars, i et vas quedar a Toulouse. Toulouse, una de les capitals del nostre exili, on avui, encara, la tercera generació de l'exili, plenament integrada a França en

tantes coses, manté profundes arrels amb la realitat o amb el record d'aquest país. He participat alguns cops a les cerimònies laiques de comiat d'alguns vells militants republicans a Toulouse i a les seves rodalies i m'han emocionat sempre els vells assistents, homes i dones que mantenen viu el record del país que van perdre, precisament per haver lluitat per fer-lo millor.

La Fundació Ferrer i Guàrdia, Federica, et mantindrà *in memoriam* en el seu comitè d'honor, del qual fa

Federica Montseny (Foto: Gemma Martín)

quatre anys vas voler formar part, demostrant haver superat llargament els prejudicis, les velles divisions, entre els militants de l'esquerra, i vull, al mateix temps, Federica, reivindicar la teva catalanitat, perquè el nostre país és molt cruel i està excessivament controlat per historia-

dors al servei del poder que tenen una particular dèria d'excloure els seus enemics dels llibres d'història. Ho han volgut fer amb Ferrer i Guàrdia i, en un cert sentit, ho han volgut fer amb tu. Per nosaltres Federica, ets i has de continuar sent una de les més importants catalanes universals. I això en un doble sentit, en el més important, que tu, Federica, ets una ciutadana del món, que formes part ja d'aquest patrimoni comú de la humanitat, que són els grans homes i les grans dones que han donat la seva vida al servei d'una causa justa. I també en el sentit, Federica, de què el nostre país Catalunya, ha de sentir-se orgullós d'haver donat una filla com tu: Capdavantera en tantes coses, líder del moviment obrer i avantguarda d'un futur en el qual esperem que sigui possible gaudir de nivells acceptables de felicitat per a tothom.

Companyes i companys,

Que el record de la Federica Montseny ens faci ser fidels al compromís de l'esquerra per la pau, per la llibertat i per la solidaritat universal!